

Πνευματική αντιμετώπιση της οικονομικής κρίσης

[Άγιοι - Πατέρες - Γέροντες](#) / [Μητροπ. Λεμεσού Αθανάσιος](#) / [Ορθόδοξη πίστη](#)

Πανιερωτάτου Μητροπολίτου Λεμεσού

κ. Αθανασίου

Είναι γεγονός ότι ζούμε σε μία δύσκολη περίοδο και αυτή η δυσκολία δεν αφήνει κανένα ανεπηρέαστο, αφού όλοι μας σαν να είμαστε μέσα σ' ένα πλοίο, που πλοίο αυτή τη στιγμή είναι η μικρή μας πατρίδα, μέσα στη φουρτούνα και δεν ξέρουμε που πηγαίνουμε και που βρισκόμαστε. Όταν συμβαίνει σ' ένα τόπο, είτε στην οικογένεια, είτε στην κοινωνία, είτε στην πατρίδα μας σίγουρα η δυσκολία είναι πραγματική και οδυνηρή. Δεν παρηγορείς τον άνθρωπο με το να του λες πως δεν συμβαίνει τίποτα. Το ορθό είναι να ξέρουμε ότι έχουμε δυσκολία και να δούμε πως την αντιμετωπίζουμε και πως τοποθετούμαστε απέναντι σ' αυτή. Όταν δοκιμάζεται ένας τόπος ή ένας άνθρωπος και ταλαιπωρείται και αγωνιά και υποφέρει και θλίβεται και έχει δυσάρεστες συνέπειες, αυτό δεν σημαίνει ότι η δυσκολία είναι από τον Θεό, γιατί ο Θεός δεν θέλει να δυσκολεύει τους ανθρώπους, ούτε συνεργάζεται με τα κακά που μας συμβαίνουν. Η θλίψη, η αγωνία και η οποιαδήποτε στενοχώρια δεν προέρχονται ποτέ από τον Θεό αλλά είτε από εμάς τους ίδιους είτε από τον διάβολο. Όμως απ' όπου κι αν προέρχεται, η τέχνη και η σοφία του ανθρώπου είναι να προσπαθήσει να τοποθετηθεί σωστά απέναντι στη δυσκολία αυτή, ώστε να την αξιοποιήσει πνευματικά και να την μεταποιήσει

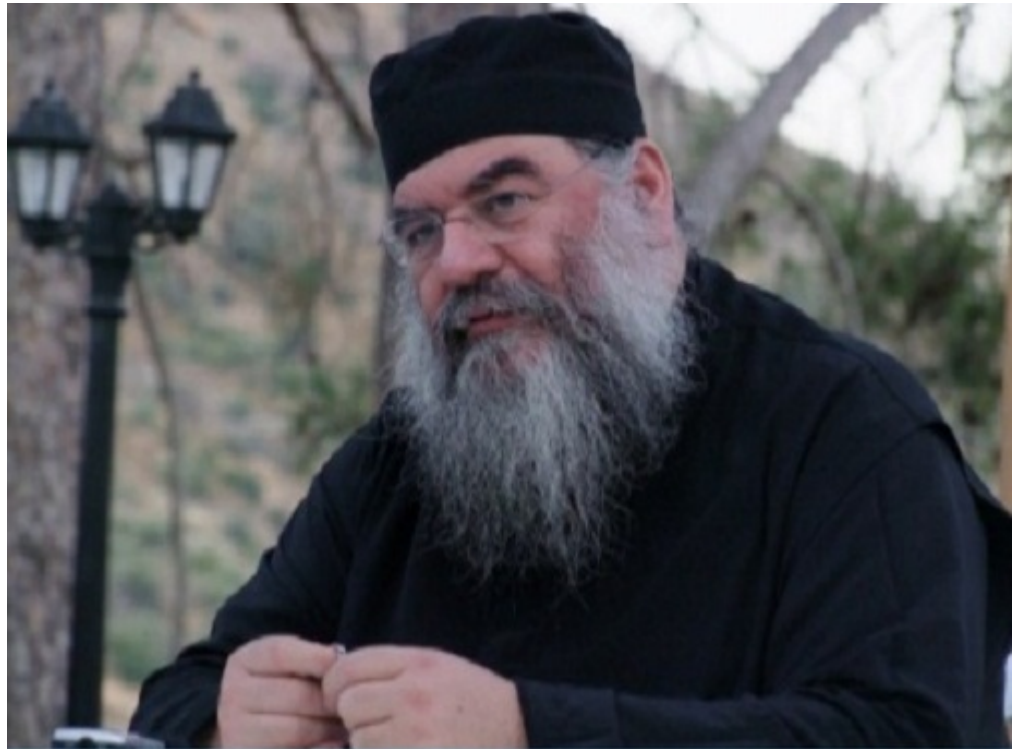
από δυσκολία σε ευλογία, από πυκνό σκοτάδι σε φως αληθινό. Κανείς δεν γλυτώνει από τις δυσκολίες, αμαρτωλοί και άγιοι, πλούσιοι και πτωχοί, οι πάντες θα γευτούν την πίκρα της δυσκολίας. Το θέμα δεν είναι πως να γλυτώσει κάποιος από αυτήν αλλά πως να την αντιμετωπίσει.

Και ο Απ. Παύλος όταν μιλά στους πενθούντας δεν τους λέει «χριστιανοί εσάς ο Θεός θα σας απαλλάξει από τις λύπες και από τον θάνατο» αλλά τους λέει «ίνα μη λυπήσθε καθώς και οι λοιποί οι μη έχοντες ελπίδα». Σίγουρα θα λυπηθείτε, σίγουρα θα περάσει την ψυχή σας ρομφαία, αλλά προσέχετε να μην γίνετε όπως τους υπόλοιπους που δεν έχουν ελπίδα. Δηλ. εσείς τα τέκνα της Εκκλησίας να αντιμετωπίσετε και να διέλθετε τη δυσκολία αυτή έχοντες ελπίδα μόνο στον Δεσπότη Χριστό. Κανένας άλλος δεν υπάρχει, για να ελπίζουμε. Δεν είναι εύκολο να ανοίξει κανείς τις θύρες όταν η χρεία τις κουρταλεί όπως λέει ο Διονύσιος Σολωμός. Βέβαια, έχει κι' αυτό μία άλλη όψη, γιατί μας διδάσκει πολλά πράγματα. Έχουμε κι εμείς ευθύνη για τις δυσκολίες αυτές που έχουμε σήμερα, γιατί το μυαλό μας έφυγε από τις σωστές βάσεις και αισθανόταν ασφάλεια σε πράγματα που δεν είναι ασφαλή, αντίθετα είναι επισφαλή. Αυτές οι δυσκολίες βέβαια θα μας φέρουν και πολλά καλά μακροπρόθεσμα. Σίγουρα όμως οι πρώτες γεύσεις είναι πικρές και οδυνηρότατες. Εμείς τι μπορούμε να κάνουμε τώρα σ' αυτή την κατάσταση; Πρώτ' άπ' όλα πρέπει, να έχουμε ακλόνητη πίστη ότι, ο Θεός είναι

Αυτός που διοικεί τα πάντα. Δεν διοικούν αυτοί που νομίζουν ότι κυβερνούν τον κόσμο. Ακόμη και ο διάβολος όταν πήγε στον Χριστό και του έδειξε όλες τις βασιλείες του κόσμου και του είπε «αν με προσκυνήσεις θα σου τις δώσω όλες», ο Χριστός του είπε «Κύριον τον Θεόν σου προσκυνήσεις ύπαγε οπίσω μου Σατανά» [Ματθ. 8'10] και τον απέρριψε. Υπάρχουν άνθρωποι που νομίζουν ότι με το να κάνουν κοσμικούς και ανθρώπινους ελιγμούς μπορείς να πετύχεις τα πάντα. Σίγουρα αν έχεις κάποια ευθύνη είσαι υποχρεωμένος να πράξεις όλα τα ανθρώπινα και να κάνεις όλα τα δεδομένα προκειμένου να επιτύχεις το καλύτερο δυνατό αποτέλεσμα ως έχων ευθύνη για το σκάφος που οδηγείς.

Μα πάνω απ' όλα πρέπει να ξέρεις πως εκείνος που διοικεί τον κόσμο κι' εκείνος που θα πει το ναί και το όχι σ' ό,τι γίνεται στον κόσμο είναι ο Θεός και όχι οι άνθρωποι. Μπορεί η κακία των ανθρώπων να ετοιμάζει όλα εκείνα που ετοιμάζει, μπορεί ο διάβολος και τα όργανά του να προκαλούν προβλήματα σε ανθρώπους, οικογένειες, κοινωνίες, πατρίδες και στον κόσμο όλο, αλλά δεν έχουν ουδεμία εξουσία κατά των ανθρώπων αν ο Θεός δεν επιτρέψει την εφαρμογή τους. Ο Πιλάτος όταν ανέκρινε τον Χριστό και ο Χριστός δεν του απαντούσε τότε ο Πιλάτος του έλεγε: «σε μένα δεν απαντάς; δεν ξέρεις ότι έχω εξουσία να σε σταυρώσω και έχω εξουσία να σε απολύσω;». Του λέγει ο Χριστός «ουκ είχες εξουσίαν ουδεμίαν κατ' εμού ει μη ην σοί δεδομένον άνωθεν» δηλ. δεν θα μπορούσες να κάνεις τίποτα σ' εμένα, αν δεν είχες εξουσία από τον Θεό γι' αυτό που είχες να κάνεις. Άρα λοιπόν πρέπει να έχουμε βαθιά και ακλόνητη πίστη ότι δεν θα γίνει τίποτε περισσότερο και τίποτε λιγότερο απ' ό,τι επιτρέψει ο Θεός. Και είμαστε και εμείς ένοχοι για όλες αυτές τις δυσκολίες και είμαστε υποκείμενοι σε

συνέπειες για την αφροσύνη μας και την επιπολαιότητά μας και τους κακούς χειρισμούς που κάναμε. Ωστόσο καλούμαστε να ζητούμε από τον Θεό τη θεία επέμβαση και τη θεία πρόνοια, ώστε ο Θεός να μας βοηθήσει, να μας σώσει και να μας λυτρώσει. Πως γίνεται αυτό; Όταν ο άνθρωπος με μεγάλη μετάνοια σταθεί ενώπιον του Θεού και αναγνωρίζοντας την κακή διαγωγή του μέχρι τώρα και την πονηράν του συνήθεια, αναγνωρίζοντας ότι ήταν επιπόλαια και άθεη η ζωή του, μετανοήσει και κλάψει ενώπιον του Θεού, τότε θα ελκύσει την πρόνοια του Θεού κοντά του. Γιατί όλα αυτά τα κακά γίνονται όχι μόνο γιατί έτσι θέλησαν κάποιοι άνθρωποι που έχουν τα δικά τους σχέδια και πίσω απ' αυτούς ο διάβολος ο οποίος κινεί τα νήματα, αλλά γιατί εμείς κατά βάση ζώντας μακράν του Θεού εκδιώξαμε τη θεία πρόνοιά Του από κοντά μας με τις αμαρτίες και την αφροσύνη μας. Είναι φυσικό ότι όσο αφίσταται ο άνθρωπος από τον Θεόν τόσο προσεγγίζει τον εχθρό της σωτηρίας μας διάβολο και ξεσπούν πάνω του τα κακά και οι καταιγίδες και είναι πιο εκτεθειμένος σε όλα που θα συμβούν στη ζωή του. Στην Παλαιά Διαθήκη οι Άγιοι Προφήτες, οι απεσταλμένοι του Θεού, υποδείκνυαν πάντοτε ως αιτία όλων των δεινών την αμαρτία, την αποστασία από τον Θεό και προέλεγαν ότι θα γίνουν κακά στον κόσμο και άρα οι άνθρωποι έπρεπε να αλλάξουν τρόπο ζωής και να μετανοήσουν. Οι άνθρωποι όμως δεν μετανοούσαν, ζούσαν όπως και πριν και μάλιστα κατεδίωκαν τους προφήτες, τους απέρριπταν, τους περιγελούσαν, τους εξεδίωκαν για να μην τους λένε πράγματα που τους ενοχλούσαν. Όταν έρχονταν στη συνέχεια τα δεινά, μαζί με τον λαό εκείνο ταλαιπωρούνταν και οι προφήτες γι' αυτό είναι μεγάλοι άγιοι ενώπιον του Θεού, γιατί συνέπασχαν μαζί με τον λαό του Θεού και δέχονταν τις συνέπειες της αφροσύνης αυτού του λαού και βιάζονταν μαζί του προκειμένου να τον στηρίξουν και να τον οδηγήσουν στην οδό της Σωτηρίας. Και τι υποδείκνυαν οι προφήτες; Σίγουρα όχι κοσμικές λύσεις και διεξόδους. Οι προφήτες υποδείκνυαν επιστροφή στον Θεό, μετάνοια, αλλαγή νοοτροπίας, «μετανοήσατε» έλεγαν οι προφήτες και επιστρέψατε στον Θεό Πατέρα σας και αφού επιστρέψετε στον Θεό, θα ελκύσετε την πρόνοια του Θεού και σιγά σιγά τα πράγματα θα γίνουν καλύτερα.

Το ζητούμενο δεν είναι να αλλάξουν απλώς τα πράγματα και να ξαναγίνουν όπως ήταν πρώτα, γιατί αν γίνουν αυτά όπως ήταν πρώτα κι εμείς ξαναγίνουμε όπως ήμασταν πρώτα τίποτα δεν θα βγει στο τέλος. Ο σκοπός δεν είναι να βγούμε από ένα αδιέξοδο υλικό και κοσμικό, αλλά να αλλάξουμε νοοτροπία και τρόπο σκέψης, που αυτό άλλωστε σημαίνει και μετάνοια. Όποιος το καταφέρει σημαίνει ότι δούλεψε πάνω του σωστά και μεταποίησε τη δυσκολία σε πνευματική εργασία. Διαφορετικά μόλις χαλαρώσουν λίγο τα πράγματα, πάλι θα ξεχάσουμε και πάλι θα επιστρέψουμε στα ίδια. Οι προφήτες λοιπόν κήρυτταν μετάνοια και επιστροφή στον Θεό. Όλα τ' άλλα σε τελική ανάλυση είναι μάταια και η ευδαιμονία και η υλική ευμάρεια, ακόμη και η γεωγραφική ελευθερία είναι ένα γεγονός επίγειο. Ο

Θεός θέλει πρώτα ελεύθερους ανθρώπους και μετά ελεύθερη γή. Θέλει ελεύθερους ανθρώπους από την αμαρτία, τα πάθη, την αποστασία και το σκότος της απουσίας του Θεού. Μετά αυτοί οι όντως ελεύθεροι άνθρωποι θα αποκτήσουν και ελεύθερη πατρίδα. Αν έχεις ελεύθερη πατρίδα και εσύ είσαι αιχμάλωτος στα πάθη σου και στην αμαρτία, τότε και την ελεύθερη πατρίδα θα την αιχμαλωτίσεις και θα την αχρηστεύσεις όπως και το εσωτερικό σου. Εμείς λοιπόν που ζούμε σ' αυτή την κατάσταση, όλη αυτή την ανησυχία και αγωνία που έχουν οι άνθρωποι, πρέπει να την συμπυκνώσουμε μέσα στην ψυχή μας και όλην αυτή την πίεση των γεγονότων των καιρών να την διοχετεύσουμε στην προσευχή. Οι Άγιοι Τρεις Παίδες όταν βρέθηκαν στην κάμινο του πυρός στη Βαβυλώνα, είπαν «ημάρτομεν, ηνομίσαμεν, ηδικήσαμε ενώπιόν Σου» και έριξαν το βάρος πάνω τους και είπαν εμείς είμαστε άξιοι αυτής της τιμωρίας Θεέ μου, γιατί πραγματικά αμαρτήσαμεν, αδικήσαμεν δεν πορευθήκαμεν σύμφωνα με τις εντολές σου και σύμφωνα με την οδό της ζωής που μας υπέδειξες. Είμαστε άξιοι αυτών των κακών που μας βρήκαν. Αλλά εσένα που είσαι Θεός των Πατέρων μας και ο Θεός που αγαπά τον άνθρωπο και δεν θέλει την απώλεια και δυστυχία κανενός, ικετεύομεν να μας γλιτώσεις και αν μας καταστρέψεις ακόμα δίκαια για τις αμαρτίες μας, τουλάχιστον να λυπηθείς τον λαό σου και να τον οδηγήσεις σε οδό σωτηρίας. Και έτσι προσευχόμενοι οι Άγιοι Παίδες και οι ίδιοι διαφυλάχθηκαν μέσα στην κάμινο του πυρός αλλά και τον λαό του Θεού διέσωσαν. Αυτή η ώρα λοιπόν θέλει ανθρώπους προσευχής. Τέτοιους ανθρώπους δόξα τω Θεώ η Εκκλησία έχει πολλούς και η προσευχή τους έχει δύναμη. Και όχι μόνο ανθρώπους ζώντες αλλά και κεκοιμημένους, γιατί κι αυτοί προσεύχονται για μας, οι Άγιοί μας, οι πρόγονοί μας, οι Πατέρες μας που κοιμήθηκαν εν Κυρίω, για να περάσει η δυσκολία. Πάνω απ' όλα προσεύχονται να συνετιστούμε και διορθώσουμε όλα τα λάθη που κάναμε. Ο άνθρωπος που ελπίζει επί Κύριον δεν ταρασσεται η καρδιά του και δεν μπαίνει σε κατάσταση και κλίμα πανικού. Ο Χριστός λέει «μή ταρασσέσθω υμών η καρδιά μηδέ δειλιάτω, πιστεύετε εις τον Θεόν και εις εμέ πιστεύετε». Μας καλεί ο Θεός να μην ταραζεται η καρδιά μας, να μην δειλιούμε, να έχουμε πίστη σ' Αυτόν, όχι γιατί δεν θα γίνει τίποτα. Μπορεί να γίνουν όλα όσα σχεδιάζουν και πολύ χειρότερα και πολλά που δεν ξέρουμε τι μας ετοιμάζουν και ίσως γίνουν δυσκολότερα τα πράγματα. Αυτό όμως δεν έχει σημασία. Ό,τι και να γίνει ο άνθρωπος που πιστεύει στον Θεό παρόλο που ως άνθρωπος θλίβεται, στενοχωρείται, πάσχει, αγωνία και υποφέρει, όμως δεν ταραζεται η καρδιά του. Έχει την ελπίδα του στον Θεό, γιατί είναι βέβαιος ότι ο Θεός παρακολουθεί τα πάντα και ό,τι κι αν επιτρέψει, το δέχεται με εμπιστοσύνη και ελπίδα στην παντοδύναμη Πρόνοια της αγάπης του Κυρίου. Δεν φοβάται τον θάνατο, γιατί νικά τον θάνατο διά του Χριστού. Τι θα μας κάνουν; θα αφανίσουν τη ζωή μας, τον τόπο; Ας κάνουν ό,τι νομίζουν και ό,τι μπορούν και ό,τι σχεδιάζουν. Αν ο Θεός τους το επέτρεψε ας το κάνουν. Εμείς ως τέκνα του Θεού πρέπει να

μάθουμε να υπερβαίνουμε τον φόβο. Ο φόβος είναι γέννημα της απιστίας. Γιατί να φοβόμαστε; Ας αφήσουμε τα πάντα στα χέρια του Θεού. Θα μας πάρουν τα χρήματα, τη δουλειά, το αυτοκίνητο, τα πάντα; Δεν είναι ευχάριστο πράγμα αλλά στην ουσία δεν είναι και τίποτα. Την ψυχή μας μπορούν να την πάρουν; Όχι.

Η ψυχή μας λοιπόν έχει αυτή τη μεγάλη αξία. Όλα τ' άλλα είναι δευτερεύοντα. Το απέδειξαν και οι πρόγονοί μας, οι οποίοι εγκατέλειψαν τα πάντα όπως την περίοδο της εισβολής. Όλοι οι άνθρωποι έχασαν τα πάντα, έφεραν όμως μαζί τους την ψυχή τους. Και μ' αυτή έκτισαν τα υπόλοιπα. Αν ο άνθρωπος φυλάξει την ψυχή του, τότε δεν ζημιώνει τίποτε. Όπως είπε ο Χριστός : «τι θα ωφελήσει τον άνθρωπο, αν κερδίσει τον κόσμο όλο και χάσει την ψυχή του; Και τι θα δώσει αντάλλαγμα ο άνθρωπος της ψυχής αυτού;». Έτσι λοιπόν, χωρίς αφελή συνθήματα και έχοντας επίγνωση της δυσκολίας θα κάνουμε ό,τι μπορούμε και ό,τι εξαρτάται από εμάς.

Θα βαδίσουμε όμως τον δρόμο αυτό όποιος κι' αν είναι, με πίστη στον Θεό, με προσευχή πολλή και υπέρβαση των ανθρωπίνων και υλικών πραγμάτων, ακόμη και του ίδιου του θανάτου. Και όσο κι' αν μας απειλούν τα γεγονότα και τα πράγματα, πρέπει να φυλάξουμε την ψυχή μας να μην ταραχθεί, να μην σαλευθεί. Λέει στο ψαλτήριο ο Δαβίδ: «ίνα τι περίλυπος ει, ψυχή μου, και ίνα τι συνταράσσεις με; έλπισον επί τον Θεόν,». Να ελπίζεις στον Θεό. Αν ο Θεός δεν έχει τη δύναμη να σε σώσει, θα σε σώσουν τα λεφτά, οι γνωριμίες, οι τράπεζες, οι μεγάλοι και τρανοί του κόσμου τούτου; Αν έχεις τον Θεό μαζί σου, καταφυγή και ελπίδα σου, μη φοβάσαι. Ό,τι και αν συμβεί «Εγώ ειμί μετά σου» λέει ο Θεός. Κι' αν ο Θεός είναι μαζί μας, ποιός θα είναι εναντίον μας; και τι μπορεί να γίνει εναντίον μας; Την ψυχή μας δεν μπορεί να μας την πάρει κανείς. Ο Άγιος Κοσμάς ο Αιτωλός όταν μιλούσε στους έλληνες, τους έλεγε «Να χετε πίστη και μην φοβάσθε. Όταν ο Τούρκος ζητά τα γρόσια σας, δώστε του τα γρόσια σας, όταν σας ζητά τα ζώα σας, δώστε και τα ζώα σας, όταν σας ζητά τα σπίτια, τα χωράφια σας και ό,τι σας ζητήσει δώστε τα, την ψυχή σας όμως να μην την δώσετε ποτέ. Αυτό έχει σημασία. Όταν αυτό το καταλάβει ο άνθρωπος τότε αποκτά ένα άλλο νόημα. Έτσι κι' αλλιώς αργά ή γρήγορα αυτός ο επίγειος δρόμος είναι θέμα χρόνου πότε θα τελειώσει. Πως την ψυχή μας θα την παραδώσουμε στα χέρια του Θεού, καθαρή και χωρίς αδικίες ή τουλάχιστον κεκαθαρμένη μέσα από τη μετάνοια. Αν αντιμετωπίσουμε τή δυσκολία αυτή με πνεύμα προσευχής, με ελπίδα στον Θεό, με δοξολογία Θεού, με αισιοδοξία, τότε έχουμε ελπίδα ότι θα περάσουμε. Και ό,τι κι αν συμβεί θα το περάσουμε. Ό,τι επιτρέψει ο Θεός για τις αμαρτίες μας, όχι γιατί είναι Αυτός ο αίτιος, αλλά γιατί εμείς είμαστε η αίτια. Έτσι έκαναν και οι Άγιοι. Και μ' αυτό τον τρόπο αφού έβαζαν τον δάκτυλον επί τον τύπον των ήλων άρχιζαν ταυτόχρονα και τη θεραπεία. Αν δεν αρχίσεις έτσι και αρχίσεις να αιτιάσαι τον έναν ή τον άλλο, πάλι θα κάνεις τα ίδια λάθη. Ο καθένας μας λοιπόν με πνεύμα αγάπης και ελεημοσύνης να στηρίζουμε ο ένας τον άλλο. Έτσι θα περάσουμε τη

δυσκολία αυτή. Έχουμε ελπίδα στην Παναγία μας, στους Αγίους μας και στις προσευχές των πατέρων μας και θα περάσουν όλα αυτά και θα οδηγηθούμε πιο συνετοί σε νέα δεδομένα.

(απόσπασμα απομαγνητοφωνημένης ομιλίας)

Πηγή: Περιοδικόν «Παράκληση», Έκδοσις Ιεράς Μητροπόλεως Λεμεσού.